

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Naročnine in inšera sprejema upravnistvo v Katol. Tiskarni, Kopitarjeve ulice št. 2.

Rokopisi se ne vračajo, ne frankovana pisma ne vsprejemajo.

Uredništvo je v Seme-niških ulicah št. 2, I., 17

Izhaja vsak dan, izvenmi nedelje in praznike, ob pol 6. uri popoldne.

Pe pošti prejemam:

za
celo leto naprej 26 K — h
pol leta : 13 —
četrt : 6,50 —
mesec : 2,20 —

V upravnistvu prejemam:

za
celo leto naprej 20 K — h
pol leta : 10 —
četrt : 5 —
mesec : 1,70 —

Za pošiljanje na dom
20 h na mesec.

Štev. 257.

V Ljubljani, v petek 8. novembra 1901.

Letnik XXIX.

Terminska kupčija z žitom.

Gospodarski odbor v državnem zboru je razpravljal v včerajšnji seji o predlogih, katere je pododsek stavil v zadevi odprave spekulativne žitne trgovine na borzah. K tej seji prišel je tudi kmetijski minister, ki je prebral izjavo, kako o tem sodi cesarska vlada; ona hoče sicer reformirati red za trgovino na žitnih borzah, a popolnoma odpraviti pa ne more takozvane trgovine na obroke.

Poročevalec poslanec dr. Ploj je v temeljitnem poročilu zavračal razloge, katere navaja vlada, in njegovemu predlogu, da se ima prepovedati trgovina žita na obroke, so vsi govorniki ter končno odbor skoro enoglasno pritrdili.

Tudi naš poslanec Povše je v tej debati govoril in pozivljaj kmetijskega ministra, da želi vseh avstrijskih poljedelcev ustreže in odredi, da se prepove na borzah igrati z žitno trgovino. Utemeljeval je to z besedami ministra samega, ki je priznal, da ima to postopanje na žitni borzi mnogo senčnih strani ter da vpliva tako sklenjena cena na dejansko žitno trgovino. S tem, da se sklence navidezna kupčija za stotisoče kvintalov žita, vpliva se na ceno žita, ki mora potem pasti.

Istotako opominja ministra, da je avstrijski kmetijski svet, katerega je on sam ustanovil kot svojo strokovno svetovalestvo, v letošnjem zasedanju soglasno sklenil, da se mora navidezna kupčija žita na borzah popolnoma prepovedati. — Žalibog, minister ne misli poslušati soglasnega mnenja avstrijskih kmetovalcev.

Pri tej priliki bodi konstatirano, da so naši katoliško-narodni poslanci z vso odločnostjo se vsikdar potegovali za odpravo te škodljive trgovine in brezvestno je, da »Slov. Narod« naše poslance lažljivo sumniči, kakor da bi v tej zadevi ministerstvu na ljubo zatajili svoje prepričanje.

Državni zbor.

Dunaj, 7. nov. 1901.

Začetkom današnje seje je ministerski predsednik dr. pl. Körber odgovoril na interpelacijo poslanca Schuhmeierja in Seitzza zaradi nekega 14letnega dečka Štefana Sapzana, ki je zginil iz hiše svojih rediteljev v Zellu. Dotični deček pa jo je sam popihal v Düsseldorf. Nikakor pa ni res, da bi bil deček zaprt v nekem zavodu.

Glede zadnjih dogodkov v Beljaku odgovarja ministerski predsednik, da je zaukazal strogo preiskavo proti razgrajcem, ki so napadli dr. Luegerja in tovariše. Sedem oseb je že kaznovanih, preiskava ni še končana. Predlog poslanca Schuhmeierja, naj bi se otvorila razprava o odgovoru na interpelacijo, je bil s 113 proti 77 glasovom odklonjen.

Italijansko vseučilišče.

Na interpelacijo barona Malfattija in tovarišev zaradi dogodkov na inomoškem vseučilišču odgovarja naučni minister dr. vitez Hartel, da je že potrebno ukrenil v tem oziru. Minister obžaluje demonstracije italijanskih visokošolcev. Vlada hoče varovati pravice italijanskih dijakov in profesorjev. Cez noč se ne more ustanoviti učna stolica. Preje je treba določiti kraj in dobiti učne moči. Ako se razmere na vseučilišču v Inomostu ne uredi, hoče vlada skrbeti, da italijanski dijaki na drug način morejo

poslušati predavanja v svojem materinskem jeziku. V tem slučaju hoče vlada od državnega zbora ustavno odobrenje dobiti.

Vsenemški poslanec Berger je predlagal, naj se otvori razprava o ministrovem odgovoru. Zbornica je predlog odklonila. Kakor kaže, hočejo vsenemški poslanci odločno ugovarjati ustanovitvi italijanskega vseučilišča v Trstu. Njih glasilo je včeraj razkrilo, da mora nemški jezik prodreti preko Kranjske do Adrije. Italijansko vseučilišče pa bi le utrdilo Italijanom stališče v Trstu. Na drugi strani pa morejo biti Slovenci in Hrvatje še manj zadovoljni z odgovorom naučnega ministra. Dr. vitez Hartel sicer ni naravnost obljubil, da Italijani dobe svoje vseučilišče v Trstu. Toda: man merkt die Absicht und wird verstimmt. Slovencev in Hrvatov je v Avstriji okoli 2 milijona duš, slovensko-hrvatskih dijakov je do 700 na nemških vseučiliščih, dočim brojé Italijani skupaj dobrih 600 000 duš in na vseučiliščih je komaj 300 italijanskih dijakov. Slovenci v Trstu ne dobe niti ljudske šole, a Italijanom vlada obljublja posebno vseučilišče. Že pred 50 leti se je govorilo o slovenskem vseučilišču, a danes niti potrebnih ljudskih šol nimamo. To je avstrijska ravnopravnost. Vseled tega so se danes med sejo zbrali slovenski in hrvatski poslanci, da se posvetujejo o korakih z ozirom na odgovor naučnega ministra. Sklenili so soglasno, da že v prihodnji seji nujno predlagajo, naj vlada z ozirom na sklep deželnega zbora kranjskega leta 1898 čim prej predloži načrt zakona o ustanovitvi vseučilišča v Ljubljani. Vladi ta nujni predlog gotovo ne bode všeč, toda slavni vladi povemo jasno in odločno, da so Jugoslovani čuvarji carstva ob Adriji in da so državni zakoni ustvarjeni tudi za Slovence in Hrvate.

Građnja bohinjske železnice.

Železniški minister vitez Wittek je odgovoril v današnji seji na interpelacijo posl. Pogačnika in tovarišev v zadevi uporabe tujih delavcev pri predoru. Minister je izjavil, da so podjetniki, ki so prevzeli dela, po pogodbi zavezani, da se ozirajo v prvi vrsti na domače delavce. Tej svoji dolžnosti so podjetniki z ekonomiskega stališča v splošnem zadostili (?). Ako se je pa pozvalo k delu poleg domačih tudi gotov odstotek (!) zunanjih delavcev, je iskati vzroka v tem, ker sploh primanjkuje (!) domačih delavskih močij, posebno pa niso sposobni (!) za gotove vrste dela. Vendar se je podjetju posrečilo (!) dobiti zadostno število domačih delavcev, a z ozirom na vedno množečo se delo, ki mora biti dogotovljeno v pogojeni dobi, so morali podjetniki najeti tudi delavcev iz Štajerske (?) in Hrvaške. Da bi bile došle na delo čete makedonskih delavcev, železniškemu ministerstvu ni absolutno nič (!) znanega. Kar se tiče del pri kopanju in odvažanju zemlje, so se ta izvršila v akordu, da se deloma delo res izvrši gospodarsko, deloma pa radi tega, da se boljšim delavcem da prilika za boljši (!) zaslužek.

Dnevnina za dela, ki so se izvršila izvan akorda, znaša pri sedanjih kratki delavni dobi 2-20—3 K. Minister naglašja, da drž. železniška uprava dosedaj ni imela nikakega povoda (?) postopati proti podjetnikom radi prestopka pogojenih dolžnosti, posebno kar se tiče porabe domačih delavskih močij. Vladi pa tega vprašanja prej ko slej ne bo

izpustila iz vida in bo v slučaju potrebe skrbela zato, da podjetniki ustrežejo željam, v kolikor to ni v škodo pravočasni dogotovitvi težavnega dela.

Zboljšanje položaja poštne slug.

Trgovinski minister Call je dalje odgovoril na interpelacijo glede zboljšanja položaja slug pri poštah in brzojavnih uradih. Minister je omenil, da bo vlada takoj po rešitvi vprašanja glede diurnistov jela se pečati z zboljšanjem položaja pomožnih slug, kakor naglo se bo našlo za to potrebno pokritje. Nasprotno pa minister ne more obljubiti, da bi se izpolnile želje interpelantov glede definitivnih slug, ker se je povodom zadnjega zboljšanja njih dohodkov zdatno zboljšal njih položaj in so njih razmere ugodnejše, nego one drž. slug ostalih kategorij.

Podpore vsled uim.

V vsakem zasedanju poslanci iz raznih dežel vložijo kopico nujnih predlogov, naj vlada dovoli izdatne podpore vsled uim in drugih elementarnih nezgod. Tudi sedaj ima dotični odsek mnogo gradiva iz vseh avstrijskih kronovin. Tako so na Kranjskem povodnji in požari povzročili mnogo škode. Poročevalec Steiner se v svojem poročilu spominja v tem oziru nujnih predlogov posl. dr. Šusteršiča in Pfeiferja, dalje Robiča, dr. Ploja in Žičkarja. Odsek je zbornici predložil načrt zakona, s katerim se vlada pooblašča, da sme za podpore oškodovanemu prebivalstvu porabiti zopet 3 milijone kron. Ta denar sme vlada porabiti za brezobrestno posojilo, za nakup živeža, semena, krme itd., za javna dela in popravilo razrušenih in poškodovanih poslopij.

Danes je zbornica razpravljala o načrtu zakona. Pri tej priliki je poljski radi katec dr. Breiter hudo prijemal vlado, ki pogorelcem navadno ne daje podpor. Vladi se namreč izgovarja, da naj se posestniki zavarujejo proti ognju. Toda ta odgovor je prazen in neutemeljen. Prvič se mnogi posestniki zaradi visokih premij ne morejo zavarovati, in če se zavarujejo, le za nizke svote. Drugič pa izkušnje kažejo, da prebivalstvo čimdalje zgublja zaupanje do zasebnih zavarovalnic. Govornik tem povodom ostro graja zavarovalnici »Unio catholica« in »Slavija« ter vlado pozivlja, naj strožje nadzoruje poslovanje raznih zavarovalnic.

Po daljši razpravi, v kateri se je oglašilo več govornikov, je zbornica soglasno vsprejela označeni zakon.

Nujni predlogi:

Poslanec Žičkar je vložil zadnji čas sledeče nujne predloge:

1. Za občino Zreče pri Konjicah, ki je bila opetovano po povodnji hudo poškodovana; mnogo rodovitne zemlje je odnesla Dravinja;

2. Za občino Zabukovje pri Sevnici, ki je bila v letih 1898, 1899 in 1900 po toči poškodovana in je letos po preplavljenju Sevnice veliko trpela; mnogo rodovitnih travnikov in njiv je že razdrila;

3. Za posestnike v katastralnih občinah Metenvrh in Ledina v občini Sevnica radi poškodb vsled potoka Sevnice, ki izpodkopava obrežja in odnaša rodovitno zemljo;

4. Za posestnike v katastralni občini Brezovo v občini Blanka, katerim izpodkopava Sava obrežje in trga travnike in njive;

5. Za slovenjegrajski okraj, kateri valed preplavljanja Mislince, Janine in drugih potokov trpi silno škodo. Stroški za popravilo strug so proračunjeni nad 200.000 K.

Poslanec Žičkar je vložil v seji 7. novembra t. l. predlog v varstvo domačega vinarstva. Znanje so namreč sleparije, katere uganjajo nekateri nepošteni vinski trgovci, ki kupujejo lahka vina na Ogrskem in drugod ter jih prodajajo pod drugim imenom, n. pr. Zavrčan-Haložan Turški vrh-Ljutomerčan itd. Vseled tega trpijo domači vinogradniki veliko škodo, ker svojih izbornih vin sploh prodati ne morejo in ker njihova izvrstna kapljica prihaja na slabo ime, če se drugo ničvredno vino pod njihovim imenom prodaja. Golju-fano je pa tudi občinstvo, katero za drag denar slabo vino kupuje. Predlog zahteva, da se ima zakonito zavarovati vsako vino, t. j., da se ne sme prodajati ptuje vino kot domač pridelek.

Poslanec Pfeifer je predlagal, da se podeli državna podpora onim posestnikom iz novomeškega in črnomaljskega okraja, katerim je poleti toča uničila sadje, vino in žito. Dotični siromaki so vredni podpore, ker jim je hudi zimski mraz uničil mnogo krompirja v slabih shrambah, potem huda poletna suša in dolgotrajno deževje v jeseni pokvarila seno, otavo ter mokrota povzročila, da se prideli gnjiti razni poljski pridelki. Dolžnost vlade bi bila, da pomaga tem revežem, ker sicer zabredejo še globokeje v dolgove, ali pa bi bili prisiljeni prodati živino za slepo ceno ali pa se še izseliti.

Mariborska gimnazija.

Posl. Robič in tovariši so danes vložili interpelacijo zaradi mariborske gimnazije. L. 1889 so bile ustanovljene dvojezične vspelednice na nižji gimnaziji. Že od leta 1892 pa je 70 do 80 učečev v prvem razredu. Jasno je pač, da poduk ne more biti posebno vpešen, ako je toliko včencev v enem razredu. Zato se naučna uprava pozivlja, naj vsaj prvi razred razdeli v dva oddelka.

Prihodnja seja je v torek.

Položaj diurnistov.

Pododsek proračunskega odseka se je v zadnji seji pečal s predlogom poslanca Steinwenderja glede povišanja plač diurn. Odsek je hotel premeniti Steinwendrov načrt v tem smislu, da bi se diurnisti nastavliali na podlagi službene pogodbe. Ker pa se je finančni minister odločno izjavil proti temu, je sklenil pododsek, da priporoči odseku v vsprejem nepremenjen Steinwendrov načrt.

Politični pregled.

V Ljubljani, 8. novembra.

Parlamentarna kriza

je preložila sedaj svoje težišče v budgetni odsek, v čegar rokah je sedaj usoda parlamenta. Prva formalna seja tega odseka se je izvršila brez vsakih težkoč, toda že pred drugo sejo, ki bi se morala vršiti včeraj, je obhčalo delo. Pokazalo se je namreč, da je velika nevarnost za eno najvažnejših točk vsega proračuna, s katerim se izražja zaupanje vladi; pokazalo se je, da se za dispozicijski zaklad ne bo našla večina. V tej zadevi so se včeraj vršila celi dan pogajanja, a končni vspeh je bil ta, da se je seja budgetnega odseka odpo-vedala. Pogajanja se seveda še nadaljujejo,

a malo upanja je, da se nesporazumje v kratkem poravnajo. Poleg Čehov so sedaj v opoziciji tudi Nemci. Za Čehi tudi ti zahtevajo koncesij, in v kljub temu, da je Körber zagotovil nemško deputacijo, da o kakih koncesijah Čehom ni govora, se Nemci vendar nečejo zadovoljiti in nemška liberalna ter nemška ljudska stranka ste izjavili, da je njuno postopanje napram proračunu odvisno od tega, če vlada izloči iz proračuna postavke za Celje, Opavo, Tešinj i. dr. — Pozneje so se sočili v posvet načelniki klubov, ki so po daljši debati sklenili, da se dispozijski fond odstavi za sedaj z dnevnega reda, dokler se stvar ne pojasni. Nemški poslanci bodo pa znova prišli vlado, da pokaže svojo barvo.

Grški kralj na Dunaju.

Včeraj se je naš cesar povrnil iz Gledeljeva, da vsprejme grškega kralja Jurija in krečanskega nadkomisarja Jurija. Vsprejem v hotelu »Imperial«, kjer sta stanovala, je bil zelo prisrčen. Obisk je trajal tričetrt ure. Zvečer je bil dvorni obed na čast grškima gostoma. O pogovorih mej cesarjem in grškim kraljem ni v javnosti nič znane, vendar se pa sme trdit s precejšnjo gotovostjo, da se je kolikor toliko reševalo tudi znano krečansko vprašanje. Svojedobno se je namreč poročalo, da Avstrija sicer ne nasprotuje združenju Krete z Grško, a naravnost v prilog grškemu princu se naša vlada dosedaj še ni izjavila, ob enem pa tudi ne Nemčiji. Bržkone sta se oče in sin poslužila sedaj te poti, da skušata uresničiti svoje želje.

Angleži in evropske države.

Londonski mesečnik »Nat. Review« je objavil te dni daljšo študijo pod naslovom: »Angleška in zunanja politika«. Peča se ta študija z razmerami, ki so nastale v zunanji politiki za časa sedanje južno-afriške vojske, in je, kakor je posneti iz uvodnika »Times«, povzročila po vsej Angliji veliko senzacijo. Tekom vojske je Anglija spoznala prijatelje in sovražnike. Popolno lojalni sta napram Angliji v sedanji vojski Avstro-Ogerska (!) in Italija, največje sovraštvo pa je kazala Nemčija in specijelno grof Bülow. Izhajati se bo pa dalo z Rusijo, kateri bi radi Nemčije dobro došla angleško ruska zveza. Sporazumljenje mej tema dvema državama bi se dalo doseči na podlagi statusa quo v Perziji (!), dalje bi se morala Rusija enkrat za vselej odpovedati vsakemu vmešavanju v egipčanske razmere, zato bi pa Anglija »velikodušno« priznala Rusiji zgodovinsko misijo na Balkanu. Posebno prijateljstvo pa hočejo gojiti Angleži napram Avstro-Ogerski in Italiji. Anglija ne bo dopustila, da bi kedaj nemška zastava vihrala v Trstu. (!) Zopet izredno velikodušno! Potem pa piše imenovani mesečnik: »Kar se tiče notranjih razmer v Avstriji, je skrajni čas, da angleški narod spozna, da niso Slovani, ki preteobstoju Avstrije, marveč vsenemci. Interese Avstrije bomo pospeševali le tedaj, ako se postavimo na stran Čehov, kajti veliki historik tega naroda je izjavil, da bi Avstrijo morali ustvariti, ko bi je ne bilo.« — Poleg teh zvez in prijateljstev pa hočejo Angleži se skrbno gojiti tradicionalno alianco Anglije s Portugalom. — Iz vsega navedenega se jasno razvidi, da sodijo Angleži o prijateljstvu oziroma sovraštvu posamnih evropskih držav edino le po tem, kako so sodili oziroma še sodijo njih oficijelni krogi o sedanji vojski. Naša monarhija si je zaslužila toliko naklonjenost Angležev edino le s tem, ker je tako skrbno »varovala« določbe popolne nevtralnosti, mej tem ko oficijelna Rusija ni smela na dan s tako določno barvo. Največje sovraštvo Anglije so si pa nakopali vsenemci. Francije se v tem spisu niti ne omenja.

† Li-Hung-Čang,

najbogatejši mož na svetu, kajti že l. 1898 so cenili njegovo, na znani kitajski način nakupičeno premoženje na več milijard frankov, je umrl po virih iz Pekina posebno radi tega, ker mu je kitajski zdravnik v zvezi s sorodniki branil zdraviti se po načinu, kakoršnega sta nasvetovala evropska zdravnik Velte in Coltman. Umrlega državnika pravo ime je Hung ter je bil sin lesnega trgovca Čanga, ki pa je kmalu po njegovem rojstvu umrl. Njegova mati se je

pozneje omožila z literatom Li, ki je Hung adoptiral in mu nadel sestavljeno ime Li-Hung-Čang. S pomočjo drugega očeta se je potem Li-Hung-Čang posvetil državnopravnim študijam ter je kot 20letni mladenič sijajno napravil vse državne izkušnje in vstopil v državno službo. Pokojnik, ki je dosegel starost 76 let, si je stekel mnogo zaslug za udomačenje evropskih znanosti in kulture na kitajskih tleh. Kitajsko brodovje, brzojav, velika parobrodna družba so njegovo delo. Svojima dvema sinovoma je zapustil poleg lepega števila milijard zlate in premožev rudnike, več tovarn in mnogo posestev.

Književnost in umetnost.

Slovensko gledališče.

»Klub samceva«. Veseloigra v treh dejanjih. Poljski spisal Mihajlo Balucki. Veseloigra — in vendar tako pikra, pereča satira! Več samcev, ki sklenejo, nikoli se oženiti, ustanovi svoj klub. Med nje pa pride koketna ženska, ki zmeša vsem pamet in srce. Dva teh samcev sta pravi, živi sliki moderne frakarije. — Vpletenih je v igro mnogo grenkih, a zdravih resnic, ki kar bičajo moderne nazore o zakonu, o poklicu žene in krepostni ljubezni. Kompozicija igre je dobra. Par konfliktov reši Balucki resmojstersko. — Igravci so svoje uloge dobro pogodili, nekateri prav izvrstno. Svetoval bi le, naj gospa Danilova drugič izpusti v predzadnjem aktu oni »sveti« križ, kar je čuti kot nekako norčevanje. — Jutri hodo »Klub samceva« ponavljali. L. L.

Makartove slike.

Od učnega ministerstva se nam poroča: Učni minister pl. Hartel je nabavil za novo galerijo pet Makartovih slik. V vseh umetniških zbirkah je bil doslej Makart le malo zastopan, in še to le bolj z manj vrednimi proizvodi. In vendar je Makart eden najodličnejših dunajskih slikarjev, kateri je mogočno vplival na novo umetnost. Te slike ki predstavljajo »Petero čutov« in eno sliko za plafond, ki se odlikuje po posebno živih barvah so bila doslej last umetniškega trgovca Miethkeja. V novi galeriji bodo zbrane v posebnem za to prirejenem prostoru.

»Ave«.

Sedemnajst Marijinih pesmi za mešan zbor, samospeve in spremljavo orgelj, zložil Ignacij Hladnik, op. 25, je izšlo ravno kar v drugi izdaji. Ta lepa, v zelo pripravnem tisku izšla izdaja je že znana našim zborovodjem. Kakor smo priporočali že prvo izdajo, tako priporočamo tudi to. Cena je 2 kroni, založil je zbirko g. skladatelj sam.

Dnevne novice.

V Ljubljani, 8. novembra.

Osebnosti. Presv. knez in škof lavantinski dr. M. Napotnik se je odpeljal k škofovskemu zborovanju na Dunaj, kjer ostane delj časa. — Naš rojak iz Polenskega nadporočnik g. Martin Majcen je dovršil vojno šolo in je pridržen k domobranskemu generalnemu štabu v Krakovem. — Nadučitelj na novoustanovljeni ljudski šoli v Gotovljah je imenovan g. Anton Šumljak, dosedanji učitelj v Žalcu. Učiteljsko službo pa je dobila gđ. A. Novak, dosedanja učiteljica v Galiciji. — Č. o. Fr. Kakuška, bivšega kaplana v Dobovi, je knez Schwarzenberg imenoval župnikom v Ottau pri Krumlovi na Češkem. — V Celovcu je umrl živinozdravnik in poročevalec o živinozdravniških zadevah pri dež. vladi, gosp. Fran J. Oertl, star 68 let. — Iz Trsta se poroča, da je vodstvo postaje pri sv. Savi sedaj definitivno prevzel g. Žiga Grün.

Učiteljska imenovanja. Definitivni učitelj v Ostrožnem brdu g. Fr. Delcort je postal nadučitelj v Fari pri Kostelu. Definitivna sta postala na dosedanjih mestih g. Leop. Ferjan v Olševku in gđ. Marija Schlapach v Šenčurju pri Kranju. Premoščenso so gg.: Mat. Petschauer iz Kočevske Reke v Planino pri Kočevju, Andr. Lah iz Nadjega sela v Nevlje, Fr. Jordan iz Bukovja v Prevalje, Ivan Schmeidek iz Blagovice v Ravne, Jak. Slapar iz Radeč na Brdo, Ant. Potočnik iz Žabnice v Rateče, Iv. Kiferle iz Cerkelj v Naklo, Mar. Mlakar iz Planine na Trato; učiteljici g. Marija Schweiger Arko v Ribnici in g. Pavla Kobler-Flesch v Dolenji vasi sta menjali za svoji mesti. Upokojen je nadučitelj v Št. Jerneju g. Fr. Sajc.

Slovenski visokošolci za slovensko vseučilišče. Z Dunaja se nam poroča: Slovenski in hrvaški visokošolci so

hoteli včeraj na shodu protestirati proti raznim nepravilnim trditvam italijanskih visokošolcev. Ta shod je policija prepovedala. Na to so prosili rektorja, da jim dovoli zborovanje na univerzi. Ta jim pa ni dovolil. Vkljub temu bodo slovenski visokošolci našli pot, da sprejmejo na velikem shodu »memorandum«, ki ga bodo izročili rektorju in poslancem.

Predavanje v »Katol. domu«. K predvčeršnjemu predavanju je prihitelo ne navadno veliko občinstva, tako da je bila dvorana čisto polna. Govoril je gosp. dr. Lampe o svojem potovanju v Lurd. V kratkih potezah je opisal, kar je doživel na potu od doma do Lurda: Genova, Monte Carlo, Nizzo, Riviero sploh, Marseille in štrajk v Marseille u. Nato je obširneje poročal o vsem, kar je videl na svetovni lurski božji poti. Popisal je krasni nočni prizor, ki se je predavatelju nudi ob prihodu v Lurd. Velikanska lurska cerkev je bila zunaj posejana s tisočimi elektriškimi lučicami, da se je videlo, kakor bi cela bazilika gorela. Na velikem prostoru okoli massabielske skale pa je v procesiji hodilo okrog 30.000 romarjev, ki so imeli v rokah goreče sveče in glasno prepevali. — Dalje je razpravljaval govornik o raznih šegah in navadah, ki se opažajo v Lurdu pri romarjih. Naposled pa je opisal čudovito ozdravljenje poštnega uradnika Gargama, ki se je na lurski božji poti izvršilo tiste dni, ko je bil predavatelj ond. — Prihodnjič dne 13. t. m., bo predaval gospod dr. F. Pavletič o Jean Jaques Rousseauju.

Anketa o načrtu zakona glede pokojninskega zavarovanja zasebnih uradnikov. Predsedstvo tukajšnje trgovske in obrtniške zbornice priredi v nedeljo, dne 10. nov. v veliki dvorani »Mestnega doma« ob 10. uri dopol. anketo o načrtu zakona, zadevajočega pokojninsko zavarovanje zasebnih uslužbencev in nekaterih nastavljenecv v javnih službah, ki ga je vlada spomladi predložila državnemu zboru. Udeleženiim krogom se daje tako prilika, da izreko o tej stvari svoje mnenje in svoje želje. Na anketi pa bo razgovor tudi o zavarovanju uslužbencev in delavcev sploh, glede vseh zavarovalnih strok. Zborničnemu predsedstvu sta bila namreč podana dva samostojna predloga, ki se v posameznostih bistveno razlikujeta, pa merita oba na organizatorično združitev vseh delavskih zavarovalnih strok. Posebna vabila na anketo so bila razposlana le industrijalnim in trgovskim korporacijam in nekaterim večjim industrijalnim tvrdkam. Pristop pa je dovoljen vsakemu, kdor je pri stvari interesiran; zlasti pa je želeli obilne udeležbe industrijalnih in tudi trgovskih krogov. Kakor se čuje, bodeta na shodu govorila gg. Lenardič in Baumgartner.

Veselica rokodelskega društva v Škofji Loki se je zadnjo nedeljo dobro obnesla. Pevski zbor je častno izvršil svojo nalogo, posebno se je prikupil samospev »En starček je živel« iz prvega zvezka »Novih akordov«. Iz petja se je videlo, da se pevovodja trudi za precizno in natančno prednašanje. — Komični prizor »Stric Burklježeva smola« izvalja precej smeha. Igrokaz »Vaški skupuh« pa prav lepo združuje resno in podučno s smešnim. Do dna se je uživel v svojo nalogo predstavljavec skupuha, ki je prav izvrstno igral. Splošno se mora priznati, da igralci diletantje imajo zmožnost in prav lahko bi predstavljali kako težko igro. — Iz predsednikovega govora smo si zapomnili zanimive podatke, kako se je gledališče začelo, kako je cerkev usejala zrno, iz katerega je priraslo gledališče in se potem razvijalo na cerkveni podlagi, pozneje pa se je spreverglo drugam, žal, na slabo. Kako veliko koristi dobro gledališče, na drugi strani pa kako dandanes moderna gledališča več škodujejo, kakor koristijo. Prilichno naj še nekaj omenim. Med posameznimi dejanji so bili preveliki presledki. To je napačno. Če prav se igra še tako dobro, predstava veliko zgubi s predolgimi prenehilji. Gledalci se že pri prvem dejanju užije v igro, in naravna radovednost želi hitrega završetka, če so pa presledki predolgi, se igralci zopet poizgube iz dejanja, postanejo nevoljni in učinek je manjši. To naj se prihodnjič po-

pravi, zraven pa še dostavljam, naj društvo igre, ki jih ima pripravljene, hitro vrsti eno za drugo.

Eden izmed občinstva.

Jour-fixe šentpeterskih podružnic sv. Cirila in Metoda v dvorani pri Hafnerju se je včeraj obnesel jako lepo. Dvorana je bila polna in rodoljubi so pokazali znova, kako iskreno jim bije srce za narod. Neutrudno delavnega predsednika g. župnika Malenška je z vznesenim govorom v imenu obeh podružnic pozdravila gospica Jelena Škrjančeva, ter mu poklonila šopek. Občinstvo je velezaslužnega gospoda veselo pozdravilo in burno pritrjevalo geslu govornice, da ni dolžan samo kar veleva mu stan, kar more, to mož je storiti dolžan. G. predsednik se je zahvalil in izrazil svoje presenečenje glede ovacije ter izrazil, da do konca ne neha žrtvovati vsega v dušni in gmotni blagor naroda. G. kurat Finžgar je pozdravil predsednico preblagorodno gospo dr. Štajmerjevo in vse prezaslužne p. n. dame-odbornice ter naglašal veleplemenito srce gospe predsednice, ki ne vrši poslanstva materinstva samo do dece po ožji krvi, ampak da je ona kot Slovanka tudi Slovenka in da je idealna mati, ki ima mogočno, nesebično ljubezen do vsesplošne zatirane dece slovenske krvi. — Občinstvo ji je priredilo burno ovacijo, kateri so se pridružili vrli pevci »Slavca«, ki so požrtvovalno zabavali goste celi večer z izbornim petjem. Omenimo še izvrstnega izklicevalca na licitaciji za gosko in vino — g. J. Petriča, ki je z dobrim humorjem priliciral družbi zopet okroglih 200 kron. Živeli vrli podružnici!

Saborske volitve na Hrvaškem.

Dopolnilno k včeršnjemu našemu poročilu smo dobili še obvestilo, da je v torek, t. j. prvi dan volitve, združena opozicija izgubila osem mandatov in sicer okraje Djakovo, Križevci, Zlatar, Dol, Stubica, Krapina, Novigrad, Draganič, Biškupec, pridobila je pa okraj Vojnić. Prodrla je prvi dan sploh samo s 4 kandidati, dočim je vladna stranka takoj prvi dan dobila 46 poslancev. Hrvaški listi sodijo, da združena opozicija utegne imeti v bodočem hrvaškem saboru k večjemu 12 mandatov od dosedanjih 30. Včeraj je volilo 29 okrajev. Do večera so bili znani naslednji izidi: V Sisku je sijajno zmagal vrli kandidat združene opozicije Tuškan, v Samoboru je tudi zmagala opozicija s Kiepačom, istotako je v Klancu zmagala združena opozicija z dr. Marijan Drenčinom. V Virovitici je propadel Ružić in je bil izvoljen vladinovec grof Jančković, pri sv. Ivanu Zelini je zmagal »čisti« dr. Milan Starčević, in v Križu »čisti« dr. Frank. Vladna stranka je dalje zmagala v Semlinu, Otošcu, Senju, Plaški, Novemmarofu, Garčinu, Nuštaru, Stari Pazni, Dugemselu, Glini. Do večera je bilo znanih 15 izidov. Danes volijo okraji Selce, kjer kandidira od združene opozicije dr. Mažuranič, Bakar, kjer kandidira dr. Eravec Barčić, Delnice, kjer kandidira dr. Avgust Harambašić, Pregrada in Ivanec, kjer kandidira župnik Janko Šašel.

Shod poštnih ekspeditorjev. Včeraj je bil na Dunaju shod avstrijskih poštnih ekspeditorjev. Sklenilo se je zahtevati: Definitivno službo po enem letu službe za poskušnjo, materijalen poboljšek, starostna preskrba, dalje se je zahtevalo, da se da poštnim ekspeditorjem značaj uradnikov, da se naj pri podelitvi služb najprej ozira na moške ekspeditore in da se poštne ekspeditore po prestani prometni skušnji imenuje poštnimi asistenti.

Rodbinska slavnost. G. dr. Gašper Gorišek in njegova blaga gospa sta praznovala v Rušah na Štajarskem te dni svojo srebrno poroko. Občina je zaslužnega gosp. doktorja izvolila v tej priliki častnim občanom. Občani so mu priredili velikansko bakljado. Ob istem času je g. dr. Gorišek praznoval tudi 25letnico doktorstva in se je njegova hčerka gđ. Ela poročila z g. učiteljem Lichtenwallnerjem.

Žrtev žganja. V Št. Juriju ob Južni železnici se je napil kamnosek Anton Kranc po domače Grah dne 1. novembra žganja čez veliko mero. Na potu domov je obležal v jarku mrtev.

Pohvala. Talijo za rešitev življenja je prisodilo c. kr. namestništvo Karolu Podlogar, zasebnemu uradniku v Celju, ker je meseca julija tega leta potegnil iz vode utapljaljočo Marijo Kranjc, delavčovo ženo v Gaberjih.

Ljubljanske novice. Umrl je v hiralnici danes zjutraj bogoslovec J. Rot-schedel iz Gradca, star 19 let. Pogreb bo jutri ob pol 4. uri popoldne. — Z zrakoplovom v zrak se bode dvignil prihodnje nedelje ob 2. uri popoldne s Kankertovega posestva v Šiški Štajerec Huber. Za svoj trud bo pobiral vstopnino. — Zgubil je večeraj nekdo na Poljanski cesti črno-usnjato denarnico z večjo svoto.

Zdravje v Ljubljani od 27. okt. do 2. nov. Novorojencev 18, mrtvorojenca 2, umrlih 17; med njimi za skarlatino 1, jetiko 4, vsled mrtvouda 3, za različnimi boleznimi 9; med njimi 7 tujcev in 12 iz zavodov; za infekcijskimi boleznimi so oboleni, in sicer: za ošpicami 5, skarlatino 1, vrtico 1.

Nova slovenska gostilna v Šoštanju. V Šoštanju jo otvoril gosp. Radoslav Šribar novo gostilno v lastni hiši. Dali so ji ime »pri Slovenca«.

Napredek v Celovcu. Za prodajo rib postavljajo v Celovcu na trgu sv. Duha posebno bajto. Tudi na vetrinskem obmestju postavljajo neko kolibo, ki izgleda, kakor kak star železniški vagon. Pa naj kdo reče, da v Celovcu ne napredujemo velikomestno.

Radi pravega denarja zaprta. Iz Celovca poročajo: »Ponarejalce denarjev« so zasačili v podjurski dolini. Dva so na zahtevo drž. pravdnštva zaprli, dva marljivo iskali. »Ponarejeni« kronski petak je v Celovcu bil kot tak na sumu. Pošljejo ga konečno na novčni urad na Dunaj, od koder pride odgovor, da kronski petak nikakor ni ponarejen, marveč pravi pravcati petak, kakor so ga dobro ali slabo skovali na Dunaju. Drž. pravdnštvo je torej ostalo na cedilu, »ponarejalca« so morali takoj izpustiti. Po nedolžnem sta sedela precej časa in še ob kronski petak sta prišla, ker so ga na Dunaju kot ponarejenega prej preklali, predno so ga za dobrega spoznali in zopet vrnili. Lepa bo, če bodo ljudi začeli sedaj zapirati tudi radi pravega in poštenega denarja! Naglica pač tudi pri drž. pravdnstvu ni zmirom na mestu in gotovo je, da taki pojavi ugledu pravosodja le škodujejo, ker kako pride pošten človek do tega, da se ga sodnijsko preganja in vlačijo po zaporih po nedolžnem, za kar pozneje ne dobi nobene odškodnine in nobenega zadoščenja za krivice, katere je moral trpeti zaradi drugih. Sicer pa ta slučaj tudi jasno priča o dobroti našega sedanjega srebrnega denarja.

Nova protestantska cerkev. Protestantje na Koroškem agitujejo, da bi v Št. Mohorju zgradili novo protestantsko cerkev.

Napačnega napadli. Iz Cerovega se poroča: Nekega Tomažiča so napadli ter ga ranili nevarno, ali napadli so ga po pomoti, ker so mislili, da je nekdo drugi. Napadalca Jakin in M. Colja sta se javila sama oblasti. Tomažič leži v goriški bolnišnici na smrt bolan, in skoro ni upanja, da bi okrevail.

400 kvintalov sena zgorelo je v hlevi in seniku Jos. Venuttija na poti proti Št. Petru blizu Gorice. Škode je okoli 4000 kron.

Vipavska vina. Z Vipavskega se nam piše: Nismo pričakovali, da bode letos vsled neugodnega vremena pred trgatvijo tako dobro vino, toda za deževnim vremenom je nastopilo lepo toplo vreme, in kdor je s trgatvijo odlašal ter vse gnilo grozdje posebej odbral, ima izborno kapljico. Kmetijsko društvo v Vipavi pobralo je od svojih članov, koji so pozneje trgali, veliko množino grozdja ter napravilo vino po novem francoskem načinu, ki je bolj čistega in milega okusa, kakor navadno vipavsko, in prodaja isto po 30 kron in višej postavljeno v Postojno, ter ima v zalogi tudi bolj trda in kislata vina iz hribov (podobna evičku) rudeče in belo po znatno nižji ceni. Ob enem posreduje tudi za nakup in razpošiljanje iz drugih kleti, kjer se dobijo vina od 24 K naprej, ter vabi p. n. gg.

kupce, da se zglasijo in naroče večje množine pri kmetijskem društvu v Vipavi z zagotovilom, da ne bodo prevarani glede pristnosti vina.

Velik požar gledališča. Velik požar je uničil gledališče v Hurley v Ameriki. 10 igralcev je zgorelo v plamenih.

„Odin“ v konkursu. Znani monakovski vsenemški list „Odin“ je prišel v konkurs.

Društva.

(Vspored Martinovega večera pevskega društva »Ljubljane«) ki se vrši v nedeljo 10. t. m. v »Sokolovi dvorani« s sodelovanjem slavne »Meščanske godbe«, je sledeči: 1. V. Mozart: »Don Juan«, ouvertura. — 2. A. Foerster: »Samo«, zbor s četverspevom. 3. »Pevčeva prošnja«, solospjev poje G. Polašek, iz prijaznosti spremlja na klavirju gđ. Huda Schinzel. 4. Gries »Novi dom«, veliki zbor z orkestrom in bariton-solo, poje G. Polašek. 5. V. Krek »Dekletu«, zbor. 6. Smetana: Fantazija iz opere »Prodana nevesta«. — Coriandoli-Corso. — 1. Ch. Gounod: Koračnica iz opere »Sabaska kraljica«. 2. Iv. pl. Zajc: »Graničari«, ouvertura. 3. Ivanovič: »Suspinnule«, valček. 4. V. Parma: »Mladi vojaki«, koračnica. — Blagajna se odpre ob pol 7. uri zvečer. — Začetek točno ob 7. uri. — Vstopnina za osebo 30 kr. — P. n. čast. podporni člani so vstopnine prosti. — Cene jedil in pijač so znižane. — Dvorana kurjena.

(Podporno društvo za slov. visokošolce v Gradcu) bo imelo letošnji občni zbor dne 18. novembra v gostilnici »zur Stadt Neugraz« (Hamerling-gasse) ob 8. uri zvečer po tem vspredu: 1. Poročilo o delovanju v lanskem šolskem letu; 2. eventualne volitve in 3. eventualni predlogi. Vsi prijatelji društva in slovenske akademične mladine bodo dobro došli!

(Kmetijska posojilnica ljubljanske okolice v Ljubljani.) Finančni izkaz za mesec oktober 1901. Activa: Gotovina v blagajni 12.542 K 33 h, naložen denar 432.236 K 79 h, posojila 2.815.035 K 56 h, vrednostne listine 4000 K, prehodni zneski 719 K 13 h, inventar 917 K 42 h, zastale obresti od 31. decembra 1900 38.010 K 72 h. — Passiva: Zadržni deleži 23.974 K, rezervni zaklad 55.959 K 80 h, pokojninski zaklad 3250 K 99 h, hranilne vloge 3.126.134 K 6 h, predplačane obresti 31. dec. 1900 9292 K 39 h.

(Mestna hranilnica v Kranji.) V mesecu oktobru 1901 vložilo je 334 strank 94.726 K 67 v., vzdignilo pa 214 strank 76.395 K 97 v., 8 strankam izplačalo se je hipoteknih posojil 10.800 K — Stanje vlog 2.587.256 K 23 v., stanje hipoteknih posojil 1.726.777 K 90 v. in denarni promet 271.594 K 01 v.

(Mestna hranilnica v Kamniku.) V mesecu oktobru leta 1901 je 239 strank vložilo 96.661 K 85 h, 11 strank vzdignilo 5087 K 85 h, 11 strankam se je izplačalo posojil 7280 K. — Stanje vlog 217.716 K 54 h, denarni promet 241.575 K 5 h.

(Mestna hranilnica v Radovljici.) V mesecu oktobru leta 1901 je 182 strank vložilo 82.389 K 98 h, 133 strank vzdignilo 33.480 K 98 h, 13 strankam se je izplačalo posojil 20.360 K, denarni promet 283.655 K 45 h.

Pokopališko vprašanje v Ljubljani.

I.

Župana Ivana Hribarja poročilo o zadevi pokopališča pri sv. Kristofu.

(Dalje.)

Dne 12. junija 1871 vložili so Karol Tavčar, Luka Tavčar, Fran Peterca, Josip Lorenzi, Avgust Tschinkel in sinovi ter nekateri drugi posestniki z Dunajske ceste pri mestnem magistratu protest proti razširjenju starega pokopališča, zahtevajoč, naj se takoj napravi novo pokopališče. Ta protest in pa prej omenjeni razpis c. kr. deželne vlade odstopil je mestni magistrat s poročilom z dne 17. julija 1872, št. 6674 zdravstvenemu in policijskemu odseku občinskega sveta v posvetovanje in poročanje ter ga je obenem opozoril, da se je pokopališko oskrbnštvo takoj, ko je slišalo, da bi se mu utegnilo ukazati, naj opusti staro mrtvašnico ob Dunajski cesti ter se zida na prikladnejšem mestu novo, vložilo prošnjo, da bi se mu dovolilo zaradi nedostajanja sredstev novo mrtvašnico zidati še le čez štiri ali pet let. Pač pa se je pokopališko oskrbnštvo takoj okristiti hotelo s to priliklo, da doseže zvišanje pokopaliških pristojbin in je stavilo v tem oziru svoje nasvete.

Občinski svet, ki se je v svoji seji dne 1. avgusta 1872 vsled poročila omenjenih odsekov o stvari posvetoval, prešel je preko protesta Karola Tavčarja in tovarišev na dnevni red; pač pa je sklenil, da se morava mrtvašnica takoj sezidati. Zahtevo po zvišanju pristojbin je odklonil.

Pozabilo se je pa za dolgo vrsto let naročila c. kr. deželne vlade z dne 20. avgusta 1871, naj se vprašanje o napravi novega pokopališča ne pusti iz vida, in pozabilo se je priporočila, naj bi se uvaževalo ono mnenje c. kr. deželnega zdravstvenega sveta, po katerem naj bi se nove stavbe okolo pokopališča dovoljevale le v oddaljenosti 25 sežnjev. Celih 26 let se prvega naročila nikoč spomnil ni; še le leta 1897 je mestni fizik doktor Ivan Kopřiva v svojem letnem poročilu omenil, da postane vprašanje glede razširjenja sedanjega ali naprave novega pokopališča v kratkem pereče. Glede na to fizikovo poročilo, je policijski odsek v seji občinskega sveta dne 9. decembra 1897 izrazil naslednji sklep: »Občinski svet pripoznava, da je pokopališko vprašanje postalo nujno ter da bode treba začeti poučevati se o tem vprašanju ter pričeti s predpripravi. V ta namen naj se izvoli odsek peterih članov občinskega sveta; zastopnik naj bode v odseku mestni fizikat in vabi naj se k njegovim posvetovanjem tudi zastopnik stolne župnije«.

Sklepu občinskega sveta glede takojšnje preložitve mrtvašnice pritrđila je c. kr. dež. vlada z razpisom št. 6729 de dato 16. septembra 1872; glede zvišanja pokopaliških pristojbin pa je doposlala mestnemu magistratu novo spomenico pokopališnega oskrbnštva s pozivom, da se občinski svet o njej vnovič posvetuje. — Vsled tega je občinski svet po priporočilu policijskega odseka — kateremu se je omenjeni razpis c. kr. deželne vlade s spomenico pokopališkega oskrbnštva vred dne 17. oktobra 1872 pod št. 9079 odstopil v posvetovanje in poročanje — v seji dne 13. dec. 1872 sklenil povišati pokopališko pristojbino za tretjino.

Leta 1871. vsled nastale tesnobe na starem pokopališču sproženo pokopališko vprašanje bilo je s tem in pa s sezidavo nove mrtvašnice na razširjenem pokopališču, za katero sezidavo se je z mestnega magistrata razpisom št. 3190 z dne 5. aprila 1873 podelilo stavbno dovolilo, rešeno.

V smislu tega sklepa izvolili so se v seji občinskega sveta dne 22. dec. 1897 v pokopališki odsek obč. svetniki: dr. Karol Bleiweis, vitez Trsteniški, Fr. Pavlin, Andrej Senekovič, Fr. Trček in Fr. Žužek; do katerih posvetovanj v tem odseku vendar doslej ni še prišlo.

Da se sedaj obračam do odseka, v katerem sta mesto izstopivši Fr. Pavlina in Fr. Trčka sedaj obč. svetnika Josip Kozak in Elja Predovič, s tem poročilom, temu je deloma povod novi pokopališki red, kateri je mestnemu magistratu z dopisom z dne 24. julija 1900 št. 56/F predložil urad stolne župnije ljubljanske, deloma — in pred vsem pa — dopis pokopališkega upravitelja, kanonika in stolnega župnika Jos. Erkerja z dne 7. maja t. l. št. 63, v katerem prosi, da bi se za dobo jednega do poludruga leta dovolilo pokopavati bolnišnične mrlče v skupne grobne jarke.

Ta vloga je bengaličnej luči jednako osvetlila vso mizerijo, ki vlada na našem pokopališču.

V tem oziru bode najbolje in za pokopališki odsek najpoučnejše, ako pustim govoriti mestnega fizika, zdravstvenega svetnika dr. Iv. Kopřivo, ki v svojem uradnem poročilu z dne 7. maja t. l. razmere na pokopališču pri sv. Kristofu popisuje tako-le:

»Kar se sveta kot takega tiče, se mora pripoznati, da je isti v namen mirodvara povsem sposoben. Droben gramoz in pa pesek dopuščata zraku dovolj dostopa do globokejših plastij ter omogočujeta, da trupla hitro strohne in razpadajo. A pomisliti je vendarle, da služi prvotni del pokopališča (takozvano staro pokopališče) že 120 let temu namenu, da se je svet že najmanj 14 do 16krat prekopal, da je isti z organičnimi snovmi že tako prenasičen, da je prej podobn humusu, kakor pa pesku, in da je vsled tega že izgubil prvotno svojo lastnost, namreč luknjičavost in z isto možnost rušiti organične spojine v najkrajšem času.

Vrhu tega so pa te razmere na mlajšem delu mirodvara še neugodnejše. Tukaj je bila nekdanja »Turška jama«, katera je služila za dobavo peska in gramozu. Za novi njeni namen je bilo treba, kakor povdarja upraviteljstvo pokopališča, nad 100.000 voz različnega materialja navoziti, da se je jama vsaj deloma zasula in se danes še vidi, da se mrlči tukaj ne pokopavajo v tako znani prvotni svet, temveč v pepel, v smeti, v staro razpadlo opeko itd. Naravna posledica tega pa tudi ni izostala: mrlči namreč veliko dlje ne strohne ali pa celo sploh ne razpadajo, temveč se ohranijo in mumificujejo. Tudi to je prav pogosta prikazen na tem delu pokopališča.

Leta 1871. prekopavali so se grobovi povprek po preteku 7 let in to je prisililo oskrbnštvo pokopališča isto razširiti. — Kakor zadnje povečanje so bila prejšnja razširjenja brezdomno iz istega vzroka potrebna in kakor je bil mestni magistrat že pred 30 leti prisiljen, ugovarjati protipostavnemu hitremu prekopavanju, tako se mora tudi danes protiviti temu, da se radi po-

manjkanja prostora grobovi odpirajo in po kopavajo v obdobjih 8 let in tudi deloma preje.

Za našo državo velja v tem oziru predpis, kateri določa 10 let kot najkrajši rok za prekopavanje. Ogerski zdravstveni predpisi zahtevajo 30 let in nekatere države v Nemčiji celo 60 let kot najkrajšo dobo v to svrhu.

Akoravno kažejo te številke nenavadno veliko razliko, imajo vendarle brezdomno vse namen preprečiti neracionalno izkoriščanje pokopališč. Racionalna pa postane pokopališka uprava se-le tedaj, kadar se pusti zemlji tliko časa, da zamore razkrojiti vse ji izročene organske snovi, kadar toraj tudi kemiška preiskava ne more v zemlji konstatovati več organskih spojin, kakor se jih je nahajalo v isti pred prvim pogrebom, kajti vsako drugo ravnanje moralo bi provzročiti progresivno nakopičevanje organičnih snovi.

Da na lastne oči proučim te razmere na našem mirodvoru, prisostvoval sem celi vrsti prekopavanj ter našel, da se na starem pokopališču (droben pesek in gramoz) nahaja v grobu, ki je bil prekopan po sedaj običajnem turnusu, krsta dobro ohranjena, tako da jo je treba s krampom razbiti in le v redkih slučajih je ista vrsta.

Semtertje se najde nekoliko ostankov obleke; okostje je navadno v cellem obsegu jako trdno in leži na vzglavji na malo spremenjenih ostružkih, na vznožji pa je dno krste zastrto z neko polzko črno tvarino. Na lobanji se prav pogosto nahajajo lasje; v isti pa — navadno na zatilnici — približno 150 do 300 gr temnorjavih ostankov možgan. Kostni so lahke, gladke, le redkokdaj polzke in še zastrte (dno lobanje) s pokostnico. Pesek pod krsto je do globočine 20—30 cm navidezno z organičnimi snovmi infikov; v cellem grobu pa očitno nasičen z organskimi odpadki, tako da v primeri z neprekopanim svetom dela vtis humusa. — Pod krsto je prav pogosto cela plast mešičkov; na okostju posebno na glavi pa različni črvi. Od prejšnjih pogrebov najde se še nekoliko lesa in pa vse polno kosti.

Take so razmere na takozvanem starem pokopališču v grobih, kateri se — kakor omenjeno — po preteku približno 8½ leta prekopavajo.

Vsekakor neugodnejše so razmere na novem pokopališču. Tukaj se polože mrlči v navožen material, kateri sestoji večinoma iz pepela, pomešanega s plastmi cestnega blata; deloma pa tudi iz črešal in apnenih odpadkov iz plinove tovarne itd. V poslednjih tvarinah se mrlči takorekoč osuše in konservujejo, tako da izgledajo kakor mumije, katere ostanejo v grobih nešteto vrsto let popolnoma nespremenjene.

V pepelu mrlči sicer strohne, vendar pa tako počasi, da se pri našem običajnem turnusu najdejo kosti povsem ohranjene in vrhu iste še tudi deske od krst iz zadnjih dveh turnusov, tako da se z današnjim mrlčem polože v grob še leseni ostanki treh krst, toraj vseh na tem prostoru pokopanih.

Seveda je v tej meri tudi okostje še jako dobro ohranjeno; kosti so težke, na površju polzke, črepinja na spodnjem delu deloma zastrta s pokostnico, na lobanji lasje; v glavi se nahaja približno 200 do 400 gr črnih ali temno rujavih ostankov možgan ali so pa možgani sploh ohranjeni kot smrdljiva, belo rumenkasta, v sredini še krvava masa v množini približno 1 kg. do 1¼ kg.

Skoraj v vseh slučajih, v katerih je bil tukaj mrlč z obleko, posebno pa s sukneno obleko pokopan, je ista še ohranjena in v nekaterih slučajih se je tudi okostja držala še smrdljiva, mehka rumenkasta tvarina v obliki masčobe. Na tleh krste se najde precej debela plast organičnih snovi.

Pogreša se pa tukaj črvov, mešičkov in drugih ostankov živalskih bitij.

Ča se z ozirom na te razmere upošteva še nadalje tudi vspeh kemiške preiskave zemlje našega pokopališča, potem se sme pač trdit, da svet na novem pokopališču sploh ni sposoben za ta namen, kajti vzlic izdatne množine apna je že sedaj po trikratnem prekopavanju popolnoma nasičen z organičnimi snovmi. Vzrok temu bi bilo po mojem mnenju iskati v navzočnosti različnih kislin in soli, katere se nahajajo v pepelu in katere ovirajo naselbo živih bitij; tem pa pripada brezdomno pri razkrojitvi organičnih tvarin prva uloga.

Iz vsega tega je torej razvidno, da se grobi na cellem pokopališču prekopavajo, predno mrlči strohne, in posledica tega je, da pridejo mrlški ostanki na površje, da se razkrojitev organičnih snovi, katera bi se morala le v globočini groba vršiti, vrši tudi deloma na površju pokopališča, da tukaj okužuje zrak in prouzročuje te razmere celo vrsto zdravstvenih pomislov, ne glede na barbarično žaljenje humanitetnega in estetičnega čuta, če se pred očmi občinstva izkopavajo grobovi in pri tej priliki razbijajo s krampi mrtvaške rakve, meče na površje obleke, okostje in drugi mrtvaški ostanki, da se na ta način naredi prostor za drugega mrlča. (Konec prih.)

Telefonska in brzojavna poročila.

Velika demonstracija za jugoslovansko vseučilišče na Dunaju.

Dunaj, 8. nov. Jugoslovanska mladina je danes otvorila odločen boj za jugoslovansko vseučilišče. Danes je bila v auli dunajskega vseučilišča velika demonstracija za jugoslovansko vseučilišče. Pri sijajni demonstraciji je bilo navzočih okoli osem sto Jugoslovancev in dvesto severnih Slovanov. Prebrala se je mej velikim navdušenjem resolucija za jugoslovansko ljubljansko univerzo.

Oporeti memorandum se glasi:

Z ozirom na to, da se avstrijske vlade in v najnovejšem času tudi ekscelencija, ministrski predsednik pl. Körber, kažejo pripravljene, ugoditi zahtevam italijanskega naroda in italijanske delegacije gledé italijanske univerze v toliko, da so se odvijali paralelni italijanski kurzi v Inomostu in v Gradcu, dočim so se mnogoštevilnim avstrijskim Jugoslovancem že obstoječi kurzi odvzemali (juridični kurzi v Ljubljani in v Gradcu l. 1848.) dalje z ozirom na to, da se avstrijske vlade skupnim zahtevam jugoslovanskih narodov po navadi niti odzvale niso, čutimo dolžnost, podati sledečo spomenico:

Mi, slovenski, hrvaški in srbski visokošolci dunajske univerze iz Dalmacije, Primorske, Kranjske, Štajerske in Koroške, zahtevamo od vlade:

a) da ustanovi v Ljubljani slovensko univerzo,

b) da prizna veljavnost izpitov na vseh fakultetah na univerzi v Zagrebu za kraljestva in dežele zastopane v državnem zboru na Dunaju.

Mi zahtevamo to iz sledečih upravičenih vzrokov:

1. Nas je Jugoslovancem v totranski polovici nad 2 milijona, katera množica je opravičena zahtevati zase kulturno središče.

2. Nam ne dopušča naš narodni ponos, da bi na c. kr. univerzah, kjer bi nam, kakor vsem slušateljem, morala biti zajamčena enakopravnost, vedno in povsodi igrali ulogo manj vrednih gostov, kakor nas kot take smatrajo in z nami ravnaajo nemški vseučiliščniki.

3. Ne moremo prenašati, da se nas, kadar javno zahtevamo zajamčenje enakopravnosti, z brahijalno silo iztira — kakor to povdarja nemško visokošolstvo — „nemških“ akademičnih tal vseučiliščne avle.

4. Čutimo ob vsaki takšni priliki, da poklicani faktorji ne storé ni enega koraka v obrambo mejnarodnih pravic nas, jugoslovanskih vseučiliščnikov.

5. So vsi pripomočki k temeljiti izobrazbi in natančnemu proučevanju ved, kakor seminarji, razni instituti itd. v rokah narodnostij, ki nam Jugoslovancem nikakor ni naklonjena.

6. Smo v tujem mestu, daleč od svoje domovine, popolnoma izolirani. Kot Slovanom nam je pri sedanjih ostrih nasprotstvih zaprt pot v vsako družbo, in prebivalstvo samo nam je pri vedno bolj postružajočih se razmerah vedno bolj neprijazno, kar smatramo mi kot posledico fanatizma nemškega visokošolstva, ki nas proglašajo manj vrednim gostom.

7. Zabranjuje velika razdalja med našo domovino, osobito Dalmacijo, in med vseučilišnimi mesti, in iz tega izviraajoča negotovost eksistence velikemu številu jugoslo-

venskega dijaštva da nadaljuje izobrazbo na kakšnem vseučilišču.

8. Nam je ležé na srcu tudi materijelni blagor naših narodov na jugu države in ne moremo mirno gledati, kako se neizmerna množica denarja iz naših revnih krajev, kjer se še dviga gospodarsko blagostanje, nosi v kraje, kjer v veliki meri cveteta industrija in promet. Na srcu nam pa je tudi, da učimo narod, česa mu treba za povzdigo materijelnega blagostanja in uvidevamo, da to moremo le, ako smo v njegovi sredi ali vsaj v njegovi bližini.

9. Ni to želja samo nas vseučiliščnikov, zastopnikov treh jugoslovanskih avstrijskih narodnostij, ampak mi izražamo s tem željo ljudstva samega, ki želi, da se njegova mladina izobražuje na svojih tleh, v neposredni dotiki z njim samim, ki želi, da tudi ono uživa vsaj nekaj po državnem zakoniku mu zajamčene enakopravnosti in zahteva zato popolnoma konsekvantno svojih šol.

10. Nas je naposled zadostno število dijakov jugoslovanskih iz tustranske državne polovice, ki bi lahko vzdrževali takšno univerzo, in prepričani smo, da se z ustanovitvijo univerze v Ljubljani število dijaštva še vsaj podvoji.

Da se tej upravičeni zahtevi jugoslovanskih narodov kolikor možno hitro ugoti, pričakujemo od visoke vlade, da podpira ustanovitev univerze po primeru dežele kranjske in občine ljubljanske, ki prispevata od leta 1898 za ustanovitev univerze z letnimi 100.000 oziroma 20.000 Kron.

Na Dunaju, 8. nov. 1901.

Prišlo je do pretepa v. Slovani so gromovito peli »Hej Slovani«, »U boj!« »Domovina«. Razburjenost velikanska. Pred parlamentom je bila demonstracija zaprečena, nakar se je vršil sijajen obhod po mestu. Navdušene slovanske pesmi so se razlegale po dunajskih ulicah.

Dunaj, 8. novembra. Ko je hotel govoriti v avli slovenski dijak, so zagнали Nemci grozno vpitje in začeli s palicami biti po Slovencih. Med pretepom sta se obe stranki druga drugo izsilili iz vseučilišča na ulico, kjer se je pretep nadaljeval. Nemci so vpili: Ven s Slovenci! Doli z njimi! Slovenci so se hrabro držali proti temu nasilstvu in odbijali napade. Pri tem se je zgodila nemškemu dijaku nesreča: Nemci so ga imeli za Slovence, so se vrgli nanj, mu strgali obleko in s svojimi kremplji razmesarili obraz. Policija je pred drž. zbornico razgnala demonstrante. En dijak je aretiran.

Dunaj, 8. nov. (C. B.) Budgetni odsek je sprejel načrt zakona o diurnistih, kakor ga je predlagal pododsek. — Prihodnja seja odsekova je ob 4. uri popoldne, v kateri se prične proračunska razprava.

Dunaj, 8. nov. Nemci delajo vladi težave. Izjavili so, da bodo glasovali proti dispozijskemu zakladu, ako se da Čehom še kaka koncesija. Ni več upanja, da bi se proračun rešil ob pravem času. Najbrže si bo vlada morala zopet pomagati s proračunskim provizorijem.

Dunaj, 8. nov. Dva mladoletna brata perzijskega šaha sta prišla na Dunaj, da ondi študirata.

Gradeo, 8. nov. V Rudersbergu (?) se je vnela smodnikarna in zletela v zrak.

Inomost, 8. nov. Danes so zopet italijanski dijaki in delavci pridrli pred vseučilišče in demonstrirali.

Zagreb, 8. novembra. Žalosten poraz združene opozicije zakrivil je nečuten terorizem od nasprotne strani. Opozicijske volivce so na mnogih krajih kar pozaprl, ali jih pa niso pustili glasovati. Včeraj je opozicija zopet izgubila pet okrajev. Dr. Potočnjak, katerega je socijalna demokracija priporočala v Karlovcih, je tudi propadel. V kotaru Dugoselo je socijalna demokracija glasovala proti združeni opoziciji za Frankovega pristaša Kumičča in tudi v Zagrebu je glasovala proti Rubetiću.

Zagreb, 8. nov. Do sinoči so bili znani volivni vspehi iz 78 okrajev; 71 mandatov ima vladna stranka, 5 zedinjena opozicija in 2 Frankovci.

Budimpešta, 8. novembra. (C. B.) Tisza je nevarno obolel. Danes se mu je stanje nekoliko zboljšalo, a ni še izvan nevarnosti.

Pariz, 8. novembra. Francoska vlada je v posebni noti naznanila velesilam, kaj jo je dovedlo do resnega koraka nasproti Turčiji. Iz dosedaj došlih odgovorov je razvidno, da koraku Francije povsodi pritrjujejo.

Novijork, 8. nov. Mesto Panama je padlo in je sedaj v rokah vstašev.

London, 8. nov. Angleška vlada je zahtevala od holandske vlade, naj zapove Krügerju, da mora zapustiti Holandsko, ker sicer bi smatrala angleška vlada bivanje Krügerjevo na holandskih tleh za dokaz, da Holandska hoče kršiti nevtriliteto in bi potem proti Holandski resno (?) nastopila. Krüger menda z ozirom na to res zapusti Holandsko.

Bruselj, 8. novembra. Transvalsko poslaništvo dementuje vesti, da bi burska vlada sklenila represalije proti ujetim Angležem. Take represalije bi le Angleška želela, ker bi se angleški vojaki potem trdovratneje branili in bi se ne podajali tako z lahkoto.

Bruselj, 8. nov. Umrljivost burskih otrok v angleškem ujetništvu je znašala meseca oktobra 43 odstotkov. Ako se do novega leta razmere ne spremenijo, pomrli bodo vsi burski otroci.

Umrlj so:

4. novembra. Neža Bolka, gostija, 74 let, Wolfve ulice 4. kap.

7. novembra. Stanko Urbančič, kovača sin, 6 mesecev, Dolenjska cesta 1, catarrh. intest.

V bolnišnicah:

3. novembra. Antonija Igel, gostija, 72 let, pleuropneumonia. — Miklavž Nando, dninar, 67 let, ostarelost.

4. novembra. Peter Delač, kočar, 42 let, myocarditas. — Fraa Fraznik, premogar, 61 let, incarceration intest. ileus. — Marija Petač, delavka žena, 70 let, ostarelost.

Koledar
katoliškega tiskovnega društva
v Ljubljani za l. 1902
z jako zanimivo in rabno vsebino, z imenikom učencev za več ko 400 šolarjev, z zapisnikom bolnikov, gospodarskim zapisnikom itd. stane v „Katoški Bukvarji“ lepo krasno vezan 2 K 30 h, po pošti pošiljan 10 h. več.

Umetnijski zavod za slikanje na steklo
B. ŠKARDA v Brnu.

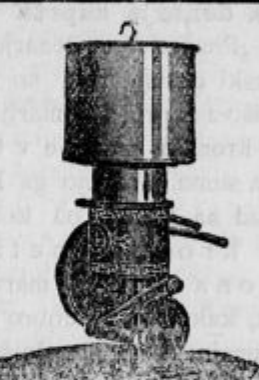
Izdeluje zlasti:
cerkvena okna
različne izvršitve,
Ceniki in strokovni svet brezplačno.
Osemkrat odlikovan s prvimi darili

Meteorologično poročilo.						
Višina nad morjem 306 m, srednji zračni tlak 736.0 mm						
Čas opazovanja	Barometar v mm	Temperatura po Celsiusu	Veterec	Nebo	Padavina v mm	
7. 9. zveč.	740.3	3.9	sl. svzh.	jasno		
8. 7. jut.	740.7	— 2.3	sr. svzh.	jasno		0.0
8. 2. popol.	737.7	5.6	sl. sever.			
Srednja večerajšnja temperatura 3.5 normale: 5.6						

Oklopju slična barva za zidovja, katere boja je nespremenljiva, stalna in vremenoma, ter neodkršljiva, je priporočljiva posebno stavbinskim podjetnikom, zidarjem, moštrcem, hišnim posestnikom itd. Poraba je tako preprosta, da lahko vsakdo sam z njo prevleče vnanje dele poslopjega zidovja. Edina prodaja pri trdki **BRATA EBERL v Ljubljani**, Franciskanske ulice. Vnanja naročila proti povzetju. 228 10 11—4

897 **Priznana naravna istrska vina** 32.16
pošiljata po nizki ceni
Rebec & Zalaznik, Pulj.

Hiša,
v koji se nahaja že nad 20 let obstoječa trgovina s kislim zeljem, krompirjem in drugimi deželnimi pridelki, se radi surti gospodarja **prodá** iz proste roke. Zraven hiše je tudi lep sadni vrt, b. b. 2 velika skladišča, klet, šupa, 4 travniki, gozd in b. b. za živino. Natančneje se poizve v Ljubljani. Hradskega predmestje št. 23. 1054 3—8

Najboljša uporaba mleka!
Kar največ in najfinejšega surovega masla!
Le mogoče, če se mleku odvzame smetana po

Alfa-Separator-ju.
500 prvih priznanj; 167 40-38
v Parizu 1900 „Grand Prix“.
1/4 milijona tacihi strojev v rabi!
Se lahko prenaša na planino.
Vsi drugi stroji za mlekarstvo.
Popolne oprave za dobivanje sirotke za roko in parno moč.
Načrti, proračuni.
Akcijska družba Alfa-Separator,
Dunaj, XVI., Ganglbauergasse 29.
Ceniki, podučne brožure brezplačno.

Dunajska borza.			
Dne 7. novembra.			
Skupni državni dolg v notah	98.55	20 mark	28.47
Skupni državni dolg v srebru	98.40	20 frankov (napoleonov)	19.04
Avstrijska zlata rent 4%	118.50	Italijanski bankovci	92.55
Avstrijska krona rent 4% 200 kron	95.50	C. kr. eskini	11.30
Ugarska zlata rent 4%	118.10	Dne 7. novembra.	
Ugarska krona rent 4% 200	92.95	3-2% državne srečke l. 1854, 250 gld.	190.50
Avstro-ugarske bančne delnice, 800 gld.	1605.—	5% državne srečke l. 1860, 100 gld.	170.—
Žredine delnice, 180 gld.	616.75	Državne srečke l. 1864, 100 gld.	217.—
London vista	239.10	4% zadolžnice Rudolfove želez. po 200 krou	95.20
Nemški drž. bankovci za 100 m. nem. drž. vel.	117.17 1/2	Tisne srečke 4%, 100 gld.	144.25
		Dunavske vravnjavne srečke 5%	263.25
		Dunavske vravnjavne posojilo l. 1878	6.—
		Zastavna pisma av. osr. zem.-kred. banke	4.60
		Priporočne obveznice državne železnice	429.50
		južne železnice 3%	312.50
		južne železnice 5%	117.75
		dolenjskih železnice 4%	—
		Kreditne srečke, 100 gld.	401.50
		4% srečke dunav. parobr. družbe, 100 gld.	500.—
		Avstrijskega radečega križa srečke, 10 gld.	48.25
		Ogerskega	24.—
		Budimpešt. bazilika-srečke, 5 gld.	15.60
		Rudolfove srečke, 10 gld.	55.—
		Srečke 40 gld.	240.—
		St. Genois srečke, 40 gld.	265.—
		Waldsteinove srečke, 30 gld.	—
		Ljubljanske srečke	63.50
		Akcijske avstro-ugarske banke, 200 gld.	260.50
		Akcijske Ferdinandove sev. želez., 1000 gl. st. v.	5510.—
		Akcijske tržaškega Lloyd, 500 gld.	794.—
		Akcijske južne železnice, 200 gld. sr.	63.50
		Splošna avstrijska stavbinska družba	133.—
		Montanska družba avst. plan.	342.50
		Trbovska premogarska družba, 70 gld.	491.—
		Papirnih rublev 100	254.—

Kup in prodaja
vaakovrstnih državnih papirjev, srečk, denarjev itd.
Zavarovanja za tuge pri zbiranju, pri izrebanju
namenjajega dobitka. — Promese za vsako tveganje.
Kupanje izvršev narodi na borzi.

Menjarnica delniška družba
„MERCUR“
l. Wallzeile 10 in 13, Dunaj, l., Strobelgasse 2.

Pojasnila v vseh gospodarskih in finančnih stvarih,
potem o kursnih vrednostih vseh spekulacijskih vrednostnih
papirjev in vsatni vti za doseg kolikor je mogoče virocaga
obrestovanja pri popolni varnosti
naloženih glavnih.